

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 32 • Maribor, četrtek, dne 16. marca 1939 • Leto XIV

Razdejanje in konec Češkoslovaške republike

Nemška armada zasedla Češko in Moravo — Konec tudi češke samostojnosti

V torek, dne 14. marca, ko so Slovaki proglasili v Bratislavi samostojnost slovaškega naroda in si postavili svojo, od Prage popolnoma neodvisno vlado, se je prezident češkoslovaške republike, dr. Emil Hacha ob 16. uri odpeljal skupno z zunanjim ministrom dr. Chvalkovskym v posebnem vlakcu k Adolfu Hitlerju v Berlin.

V nočnih urah se je vršil med tema češkima državnikoma ter Adolfom Hitlerjem in zunanjim ministrom Ribentropom daljši razgovor. Zaključek tega razgovora je bil ta, da je dr. Hacha še ponoči javil češki vladi v Prago konec samostojne države češkega naroda.

Hitler se je odločil, da bo z nemško vojsko naslednje jutro prešel preko čeških mej.

Je razlika kaj pravi Praga in kaj Berlin.

Danes, v četrtek zjutraj ob 6. uri pa je to vest javil nemškemu narodu tudi propagandni minister dr. Göbels v posebnem proglasu Adolfa Hitlerja. Ta proglas slika sicer nočni razgovor med češkimi in nemškimi državniki malo drugače, kot je to javil češki radio pred 7. uro zjutraj iz Prage: Proglas Hitlerja pravi, da je dr. Hacha sam uvidel tekom razgovora, kako je trenutno potrebno predvsem vzdržati red in mir na Češkem in da je zato z vso zaupljivostjo položil usodo češkega naroda v roke Hitlerja. Hitler je nato proglasil, da prevzame češki narod v svoje varstvo in bo omogočil Čehom v okviru nemških mej tudi gotove vrste avtonomno življenje. Oba državnika sta nato podpisala skupno listino.

Ob 6. uri zjutraj je nemška armada od vseh strani prestopila češke meje, nemške organizacije pa so že tudi na vse zgodaj prevzele v svoje roke po raznih mestih na Češkem, tako tudi v Brnu, javno varnost in zasedle urade. Ob 7. uri zjutraj je oddajal v češčini še samo praški radio I., medtem ko je bila odstopljena radio postaja Praha II. Nemcem. Tudi iz Brna se je oglašal po radiu že »Der Volkssender«. Iz Bratislave pa je bilo slišati jutraj še v radiu vesele slovaške pesmi.

Češka vlada je oddajala iz praškega radia neprestano pozive češkemu narodu, naj tudi v tem najusodnejšem trenutku vzdrži popoln red in mir, disciplino in naj mirno sprejema prihod nemške armade. Vsak upor bi bil brezupen, edino kar more češki narod storiti v tem času, je molk in delo. Vlada je pozvala vsa podjetja, da neprekinjeno nadaljujejo z delom, kakor tudi vsi uradi in šole s podukom.

Posebej se je še praški radio obračal na javnost z opozoritvijo, da pripravljajo praški Nemci svečan sprejem nemški armadi z izobešanjem zastav s kljukastim križem in jih naj pri tem nihče ne ovira.

Praški Nemci so se že na vse zgodaj zbirali na javnih trgih, posebno pred spomenikom francoskega pisatelja Denisa.

V torek zvečer bi se imela prvotno vršiti predstave Smetanove opere »Libuša«, ki končuje z znanim prerokovanjem Libuše, da češki narod ne bo nikdar propadel. V popoldanskih urah

pa je paški radio javil, da je predstava Libuše preklicana in se bo mesto nje dajala Dvořakova opera »Rusalka«.

Tudi Slovaško zasedajo.

Iz Bratislave je zjutraj javila slovaška vlada, da bo nemška armada najbrž zasedla tudi del Slovaške, vsekakor samo Male Karpate in dolino reke Vah, toda le prehodno in naj se zato Slovaki ne vznemirjajo in prijazno sprejemajo nemške vojake.

Aeroplani nad Češko.

Nemška vlada je izdala zaporo nad

češkoslovaškim ozemljem za tuje aeroplane in proglasila ta zračni prostor kot ogrožen.

Vsak upor brezupen.

Češka vlada od ranega jutra v posledkih ponavlja svoj proglas češkemu narodu, da se je preident dr. Hacha moral podvreči tej odločitvi Adolfa Hitlerja, ker bi bil vsak upor brezupen in bi mahoma uničil češki narod, ki naj zato sprejme to ločitev z dostojnim mirom, ker le v samozatajevanju in trdem delu leži bodočnost češkega naroda.

Hitler je obenem proglasil, da nemška armada ne prihaja v deželo kot sovražnik, da pa bo vsak odpor strla z vsemi sredstvi.

Finančno ministrstvo v Pragi je izdalo odlok denarnim zavodom, da ne smejo izplačevati na vlogah več kot 500 kron tedensko, iz tekočih računov pa le 5 odstotkov.

Slovaki so razbili državno skupnost

Dne 10. marca je osrednja vlada v Pragi odstavila slovaško vlado v Bratislavi, ki ji je načeloval monsignor dr. Tiso.

Povod za ta ukrep je dala praški vladi zadržanje monsignora dr. Tise napram slovaškim separatistom, ki se niso več zadovoljili samo z avtonomijo Slovaške, ampak so začeli akcijo za popolno odcepljenje oz. izdvojenje Slovaške iz okvira Češkoslovaške republike.

Svoj ukrep je mogla izvesti vlada le s pomočjo vojaštva in orožništva, ki je moralo nastopiti proti Hlinkovi gardi (imenovani po umrlem patru Hlinki, idejnemu očetu slovaškega gibanja).

Med tem ko se je praška vlada pogajala s slovaškim zastopnikom Sidorjem, ki je bil podpredsednik v praški vladi in se končno pogodila na ta način, da je bila imenovana nova slovaška vlada s Sidorjem na čelu, je dr. Tiso z mnogimi drugimi vidnejšimi predstavniki separatističnega gibanja odšel preko meje v Nemčijo. Poveljnik Hlinkovih gard, Murgas, se je ustavil na Dunaju, kjer mu je nemška vlada stavila na razpolago radio v svrhu agitacije za samostojno Slovaško (ki v dunajskem radiu od lanskega poletja sploh ni več prenehala).

Monsignor dr. Tiso in odstavljeni minister dr. Durčanský, pa sta odletela z letalom, ki ga jima je dala na razpolago nemška vlada, v Berlin, k Hitlerju, iskat pomoči proti praški centralni vladi in ga prosit, da pomaga odstavljeni vladi zopet na krmilo, obenem pa ji zagotovi svojo neomejeno pomoč, da bo lahko proglasila samostojno slovaško državo.

Na Slovaškem so pod vplivom propagande iz inozemstva izbruhnili nemiri. V demonstracije pa so se vmešali tudi Nemci, ki so skupno s Hlinkovimi gardisti demonstrirali proti praški vladi in Čehom. To je tudi razumljivo, ako si predočimo, da sta vodja nemške manjšine na Slovaškem Karmasin in pa nemški konzul v Bratislavi spremljala dr. Tiso in njegove pomagače v Nemčijo. Vojska in orožništvo pa sta intervenirala. Pri demonstracijah je bilo nekaj ljudi ranjenih, med njimi nekaj Nemcev.

Dogodki na Slovaškem naravno niso ostali brez odmeva na Češkem in Moravskem. Ker so Nemci istočasno prirejali svoja zborovanja in manifestacije, je prišlo tu in tam do malih

prask.

Eno in drugo je zadostovalo, da se je preko vseh nemških radio postaj začela ofenziva proti praški vladi, češ, da praška vlada ni več v stanju vzdrževati reda in mira in da so na delu komunisti, ki hočejo iztrebiti nemško manjšino.

Monsignor dr. Tiso pa je celo pozval Hitlerja, da naj pride ogroženim Slovakom na pomoč.

Nemčija je pričela zopet zbirati čete okoli Češkoslovaške.

Praška vlada je dobila iz Berlina poročila, da Berlin podpira zahtevo slovaških voditeljev po »samoodločbi«.

Obenem je začel Berlin direktno pritiskati v Pragi. V poročilu o sestanku med Hitlerjem in monsignorom dr. Tiso, so v Berlinu označili dr. Tiso kot predsednika slovaške vlade, četudi je bil odstavljen. Vmešanju Berlina, pa se praška vlada v sedanjih razmerah ne more upirati, zato je mnogo preslaba.

Konec avtonomije

Nazadnje je vlada uvidela, da je treba to že dolgo pripravljeno akcijo

Tudi Podkarpatska Ukrajina

Plaz se še ni ustavil.

Dogodki na Slovaškem so vzdramili tudi monsignora dr. Vološina v Podkarpatski Ukrajini. Tudi ta gospod je začel ofenzivo proti Čehom. Sporočil je v Prago, da zahteva odstranitev češkega generala Prchale iz ukrajinske vlade. Obenem so njegove napadalne čete »Sič« pričele boj proti armadi. Prišlo je seveda do streljanja, samo, da je na strani armade več ranjenih, kot pa med »Sičevci«. Po naročilu iz Budimpešte je pričelo gibanje tudi med Madžari. Madžarska je že v septembru lanskega leta zahtevala Podkarpatsko Ukrajino za se, ozir. da se razdeli med njo in Poljsko. Brž se je sedaj našel tudi povod za direktno vmešavanje Madžarske v Podkarpatski Ukrajini. Pod pritiskom, da so češki vojaki pri Chustu streljali na Madžare preko meje, je vdrla madžarska vojska na ukrajinsko ozemlje.

Zadnja poročila pravijo, da je tudi monsignor dr. Vološin proglasil samostojno Podkarpatsko Ukrajino.

Neugoden položaj Češke.

Ofenziva, ki je pričela proti Češki iz

končati. Nekoliko upanja je še imela, da bo med slovaškimi voditelji zmaga la pamet, zlasti, ker je Sidor igral vlogo nekakšnega sporazumaša. Predsednik republike je odredil sklicanje slovaškega avtonomnega deželnega zbora za dne 15. t. m.

Neposredno pred sestankom deželnega zbora se je vrnil monsignor dr. Tiso v Bratislavo.

Praška vlada je odpoklicala vojsko in orožništvo z ulic. Varnostno službo so prevzeli Hlinkovi gardisti. Deželni zbor, ki se je dopoldne dne 15. marca sestel k seji, pa so zastražili študentski odredi Hlinkove garde.

Deželni zbor je zasedal v tajni seji in je po peturnem razpravljanju ob 1. uri pop. sklenil proglasiti izdvojenje Slovaške iz okvira skupne republike. Vest je bila objavljena po radiu, obenem pa tudi vest o novi vladi, ki ji načeluje dr. Tiso in v kateri je poleg Sidorja tudi dr. Tuka, pa se je razširila ter se osebno »samostojnega« slovaškega gibanja.

Čehi so po radiu sporočili: Slovaška se je ločila od nas. Želimo ji vso srečo za bodočnost.

Zadnje vesti

Nemška vojska v Pragi.

Nemška vojska je v jutranjih urah dne 15. marca zasedla vsa češka glavna mesta, tako Olomuc in Plzen ter je prispela tudi v Prago.

Dne 14. marca pa je zasedla Moravsko Ostravo in Vitkovice.

V Pragi sta sprejela nemškega generala na Hradčanih v gradu čeških kraljev načelnik upravne komisije mestne občine dr. Klapka in zastopnik praških Nemcev.

General je izjavil, da bo še tekom dneva izdal proglas na narod in imenoval novo mestno zastopstvo.

Opoldne je Praga še oddajala v češčini.

Češke meje so zaprte, nihče ne more na Češko in nihče iz nje.

Samostojna Slovaška pod Hitlerjevim varstvom.

Slovaški zunanji minister dr. Durčanský je javil vsem državam, da je postala Slovaška samostojna država pod varstvom Hitlerja.

Predsednik Podkarpatske Ukrajine pobegnil

AA poroča: V Chustu, glavnem mestu Podkarpatske Ukrajine je prišlo do spopada med meščani in ukrajinsko

gardo »Sič«. Pri tem je bil ranjen tudi monsignor Vološin, ki je pobegnil proti Rumuniji. Madžarska vojska je prekoračila mejo Podkarpatske Ukrajine v globini 24 km.

Kaj poročajo iz Washingtona?

AA: Iz Washingtona poročajo, da je pričakovati v enem tednu novih usodnih dogodkov. Totalitarne države hočejo doseči razorožitev vseh manjših držav in si jih podrediti. Iz Berlina pa trdijo, da je dogodkov v bivši ČSR kriv Roosevelt s svojimi govori, ker je podžigal Čeha, da so mislili, da smejo še naprej zatirati Slovake.

Politični zakoni

čimprej

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je dal že več izjav, da je politična zakonodaja potrebna revizije. Desetletno dedščino je treba likvidirati, da se zbudi zaupanje. »Hrvatski dnevnik« pravi, da iz govora predsednika vlade odseva iskrena volja, da se s tem delom prične.

Predsednik je tudi izjavil, da se mo-

rata čimprej sestati skupni senatni in skupščinski odbor, da se posvetujeta o predlogu novega volilnega zakona. Ta zakon je predsednik vlade že izdelal, izdelal bo pa čimprej tudi druge politične zakone. Predsednik vlade želi pristanek vseh političnih činiteljev na te politične zakone.

Republikanska Španija se noče udati

Franco zbira čete za ofenzivo proti Madridu.

Vlada narodnega obrambnega sveta je, kakor se zagotavlja, gospodarica položaja, razen v Cartageni.

Boji med vladinimi četami in nezadovoljnimi oddelki vojske, so zaključeni. Vlada izjavlja, da ne bo nikogar preganjala radi upora, ker je upor itak terjal žrtve.

Polkovnik Casado pa pravi, da vlada hoče doseči mir, ki bo zajamčil neodvisnost Španije in slehernemu Špancu zagotovil, da ne bo preganjan.

Franco take izjave noče dati in pripravlja sunek proti Madridu.

V ostalem je na bojiščih mir. Nacistična letala se pojavljajo nad republikanskimi mesti in jih obmetavajo z bombami.

Bivši predsednik vlade Negrin izjavlja, da je bil in ostane socialist in da ni imel nobenih prevratnih načrtov in dogovorov z Rusijo ozir. komunisti.

Švedska socialna demokracija ob 50letnici

še vedno v porastu

Švedska je dežela svobode in blagostanja. Vlada je že dolga leta v rokah socialne demokracije.

V kratkem bo socialna demokracija na stranka praznovala 50 letnico obstoja. Izšla je knjiga o zgodovini stranke in nje razvoju. Število članstva stranke je naraslo od l. 1926 do

l. 1937 od 189.122 na 398.625, t. j. za 110,8 odst. Število strankinih organizacij od 1309 na 2374. Število glasov, ki so bili oddani za stranko pri svobodnih tajnih volitvah pa se je v istem razdobju povečalo za 50 odstotkov. — Računajo, da bo štela stranka ob 50letnici 425.000 članov in članic.

Pridobivanje žveplene kisline na umeten način v Franciji. Žvepleno kislino rabijo za izdelovanje smodnika in eksplozivnih snovi, pa tudi za gotove vrste kemičnih industrij. Pridobivajo pa žvepleno kislino iz pirita, t. j. rude, ki jo je veliko v Franciji Španiji, v Franciji pa jo pridobivajo samo v enem rudniku in zdaleka ne krije domače potrebe. Pred dvema leti je general Franco prepovedal izvoz pirita v Francijo. Na ta način je hotel

izvajati nek pritisk na svojo sosedo. Francoski kemiki pa so namere Francove Španije prekrizali. Iznašli so, da se da pridobivati žvepleno kislino tudi iz drugih surovin. Tako je danes Francija neodvisna od Francovega pirita in je Franco prav za prav napravil v Franciji veliko uslugo, ko je izdal prepoved za izvoz pirita v Francijo.

Doma in po svetu

O vlogi Slovencev pri reševanju srbsko-hrvatskega vprašanja piše »Hrvatski dnevnik«, »Slovenec«, ako žele, morejo pristati tudi na to, da se njihov položaj uredi na temelju sedanje ustave. Morejo se zadovoljiti tudi z večjimi ali manjšimi samoupravami. To je njihova stvar. Toda oni ne morejo biti zapreka za ureditev odnosov med Srbi in Hrvati. Ta stvar se Slovencev ne tiče, zato ne morejo biti jeziček na tehtnici, nitj razsodniki.«

Kongres bivše demokratske stranke v Beogradu. Kongres bivše Davidovičeve demokratske stranke se bo vršil dne 19. t. m. v Beogradu. Dosedaj je najavljenih okrog 200 delegatov, ki bodo razpravljali o političnem položaju v državi.

Slovenski profesor na Koroškem, dr. Tišler je bil iz Beljaka prestavljen na Predarlško.

Poljska opozicija, v kateri igra vodo vlogo socialistična in kmečka stranka vedno ostreje zahteva razpis novih volitev v sejm, predvsem pa nov volilni zakon, ki naj onemogoči, da bi vladala manjšina nad večino. Opozicija se kakor znano volitev v sejm ni udeležila, pač pa volitev v občinske zastope, ki so pokazale, da ima opozicija ogromno večino na Poljskem.

Italijanski kralj je imenoval očeta italijanskega zunanega ministra grofa Ciana, Constanza Ciana za predsednika novega fašističnega parlamenta.

Papeževega kronanja dne 12. marca se je udeležilo 40.000 vernikov in 40 predstavnikov najrazličnejših držav. — Za papeževega tajnika je imenovan kardinal Maglione.

Papežev blagoslov Kitajcem. Na udanostno brzojavko katoliškega gibanja na Kitajskem je papež poslal kitajskemu narodu svoj apostolski blagoslov.

Kancelar Hitler je poslal udanostno brzojavko novemu papežu. Z vsebino brzojavke so vatiški krogi zelo zadovoljni.

Laburisti za brezposelne. V angleškem parlamentu so te dni razpravljali o vprašanju brezposelnosti. Laburistični poslanci so hudo napadli politiko vlade, ki ne skrbi za zaposlitev brezposelnih v Angliji. Vlada se izgovarja, da je brezposelnost kriva splošna gospodarska negotovost po svetu. Vlada je obljubila, da bo preskrbela večje kredite za brezposelne, podpore in zaposlitev.

Franco je vsega skupaj napadel 142 angleških ladij, pobil 44 oficirjev ter mornarjev in 3 uradnike, poleg tega je bilo težko ranjenih 64 mornarjev.

Nemiri v Palestini se nadaljujejo. V spopadu angleške vojske z Arabci je bilo ubitih 40 arabskih ustašev, 4 angleški vojaki in en častnik.

Japonska ne more tekmovali v oboroževanju z Ameriko. V ameriškem kongresu je predsednik odbora vojne in mornarice izjavil, da bo Amerika vztrajala na razmerju 5:3 napram Japonski, pa če se Japonska še tako oborožuje.

Bojkot nemških filmov. V Berlinu se je vršila konferenca nemških filmskih industrij. Udeleženci so trdili, da je proti nemškemu filmu izveden bojkot, ki je učinkovit zla-

sti radi tega, ker se v Zedinjenih državah vedno večjih množinah izdelujejo filmi v nemškem jeziku. Nevarnost postaja, da bodo od tam pričeli prihajati tudi nemški politični filmi.

Na bodoči svetovni razstavi v New Yorku bo odprt tudi takozvani »nemški paviljon svobode«, ki bo imel namen prikazati drugačno Nemčijo kot je Hitlerjeva. Predsedništvo za organizacijo tega paviljona je prevzel newyorški župan La Guardia.

18 mrtvih je terjala železniška nesreča, ki se je dogodila na progi Paris-Toulouse.

V ogledalu

Italijanski skoči v Gorici o Francu

Italijanski fašistični list »Popolo di Trieste« je priobčil januarja meseca t. l.

besede goriškega nadškofa Margottija o junaštvu italijanskih vojakov v Španiji. Med drugim trdi Margotti to-le: Katoličani vidijo v Francovi zmagi zmagu krščanstva nad barbarstvom. Vsak dober Italijan ve, da so se v rdeči Španiji znašli najhujšobnejši zastopniki temnih demokratičnih režimov, ki so hoteli podreti granitne stebre krščanske civilizacije, ki ima svoj sedež v Rimu, središču Kristusovega namestnika. Iz imperijalnega Rima so že od nekdaj hitele legije borcev, da bi osvajale svet, iz katoliškega Rima pa so istotako šli v svet nešteti oznanjevalci evangelija. V zadnjem času pa smo videli tisoče in tisoče ducejevih legionarjev, ki so polni velikodušnosti in resničnega krščanstva, pripravljeni žrtvovati svoje življenje Bogu in Italiji, pomagati bratskemu španskemu narodu.

Katoličani ne smemo pozabiti, da so naši legionarji prinesli odločilne žrtve za Kristusov triumf, za svobodo cerkve, za povratek Boga ter za pravo in resnično svobodo vsega španskega naroda. Ti današnji branilci Kristusa in njegovih oltarjev imajo več zaslug kot pa nekdanji križarji, saj jih niso vodili neplemeniti ideali in materijalni interesi. Katoliki vsega sveta vedo, da ležijo v španski zemlji trupla italijanskih legionarjev, ki so padli za Španijo, za Boga in cerkev. Mi italijanski katoličani hočemo moliti za svoje junaške padle borce, za njihov mirni počitek pod žarečim španskim nebom. Moliti hočemo za zračno brodovje Italije, ki bodi nad še neosvojenimi mesti in ki v znak bližajoče se svobode svarače kroži v zraku in ki se bo strašno maščevalo nad človeškimi zverinami, ki so pobijale duhovnike, redovnike in redovnice ter pomagače katoliške akcije. Moliti hočemo za sinove naše Italije, ki so se v nevarnosti za svoje lastno življenje, bojevali za red, civilizacijo in vero ter tako uničevali rdeči bolševiški kaos in barbarstvo ter pripravljali veličastni božji triumf. Z molitvijo hočemo izprositi njihovo popolno zmagu ter skorajšnji povratek v domovino. Amen. Gorica, 9. januarja 1939, Karel, nadškof.

Književnost

Nenavaden uspeh čeških knjig. Praški časopisi poročajo o velikem uspehu, ki sta ga imela znana romana Olbrachta: »Niko'aj Suhaj, ropar« in Marije Majerove knjiga »Rudarska balada«. Olbrachtov roman je dosegel že število 32.000 knjig, medtem ko je izšla »Rudarska balada« Majerove v 40.000 izvodih, ki so že vsi razprodani in je izšla knjiga sedaj že zopet v novi izdaji. Kakor slišimo, prevaja to krasno delo iz življenja rudarjev dr. Oton Berkovec v slovenščino.

Širite naš list!

Č. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Gospa de Laage je našla očeta Pavla pri delu; na sebi je imel staro sutano iz grobega blaga, ki si jo je visoko podvezal. Pravkar je dajal navodila par mladim domačinom, ki so mešali mastno, rdečkasto zemljo z gnilimi lupinami kokosovih orehov in koralnim peskom ter jo vsipali v neko blizu zidu izkopano pet čevljev globoko luknjo. Stari mož je pri tem tudi sam krepko pomagal.

Ko je pogledal okoli sebe in opazil obiskovalko, jo je pristrčno pozdravil.

Potem pa je rekel: »Kakor vidite, hči moja, je treba danes pridno delati! Le pogledjte kakšen prekrasen tovor zemlje mi je pripeljal s seboj kapitan Nagle. Tam bom vsadil lorber. Te vrste v Manukuri še nisem preskusil.«

»Pod Vašim nadzorstvom, oče Pavel, bo gotovo uspeval«, je rekla gospa de Laage.

»Upajmo! Ako se bo samo polovico toliko razvil kot mangovo drevo bom zelo zadovoljen. Ali ste na Tahitiju videli kdaj lepše sadove kot so ti tu?« Pokazal je na košarico polno sadežev, ki je stala na bližnji klopi. »Namenjeni so Tavisovi hčerki, ki bo skoro porodila. Ali bi jih hoteli spotoma oddati? Enega pa morate sami pokusiti.«

»Ne, ne, Tavisova hčerka naj jih dobi vse. V resnici primerno darilo! V takih trenutkih ve žena ceniti tako slaščico... Vi res mislite vedno na druge, oče Pavel.«

»Neumnost! Jaz sem bolj zadovoljen ko vidim kako sadje raste kot pa tisti, ki ga jedo. Pridite, sedite tu sem, hči moja! Moje stare kosti so okorne;

tudi sam se moram nekoliko odpočiti. Toda Vi mi izgledate nekam žalostna ali pa se mi samo tako zdi? Pa menda vendar niste dobili kakšnih slabih vesti iz Francije?«

»Prihajam s pokopališča«, je rekla gospa de Laage. »Mama Rua in Fakahau sta tam. Njen grob je pripravljen. Ali bo umrla, oče?«

»Seveda«, je odvrnil duhovnik. »Isto ste vendar doživeli že tudi pri drugih ljudeh.«

»Imate prav, oče, toda to je tako čudno, tako...«

»Tako nenaravno, hočete reči, kaj ne da? Meni se ne zdi baš tako. Ni naravno samo to, kar se zdi nam Evropejcem. Predolgo že živim na Manukuri, da bi kaj takega verjel.«

»Toda ona se mi zdi tako sveža in živahna! Ne morem si misliti, da jo utegnemo tako kmalu zgubiti.«

»Ona ve, da je tako in bo umrla, natanko tako kot je v naprej napovedala. Misel na smrt Vas sedaj vznemirja gospa. Toda ko boste tako stari kot Mama Rua in jaz, se Vam smrt ne bo zdela več strašna. Tudi moj grob je pripravljen.«

Oče Pavel se je milo nasmehnil, ko je s svojo pipo pokazal v senčnat kot svojega vrta, kjer je bil v resnici že dolgo časa izkopen njegov grob. »Vidite? Postal sem že pravi domačin; po tolikih letih tudi ni drugače mogče. Tako kot ostali, hočem biti pripravljen tudi jaz ko bo prišla moja poslednja ura. Toda to ne bo še tako kmalu! O ne; imam še precej let časa. Sto let bom dočakal. In skoro bi si želel, da bi živel še sto let!«

»Ali Vas nič ne miče, da bi še kdaj videli domovino?«

»Domovino...?«

»Francijo mislim. Ali ne bi radi prišli še enkrat tja, v to lepo deželo?«

Stari mož je mirno odmajal z glavo. »Kaj naj bi tamkaj začel, hči moja? Jaz bi v deželi, ki jo Vi imenujete mojo domovino umrl od domotožja. Ne... moja srčna želja je, da sklenem svoje življenje tu, kjer sem petdeset let dolgo delal. Toliko govoriva o grobovih in smrti, da sem pri tem čisto pozabil, da moram še danes vsaditi lorberjevo drevesce!«

Guverner je presedel ves dan pri svoji pisalni mizi. Nad veliko mizo je visela oljnata slika njegovega očeta, veterana iz nemško-francoske vojne, v uniformi pehotnega polkovnika. Stari gospod, ki je bil neverjetno podoben svojemu sinu je stal tu, eno roko na držaju meča; zgornji del telesa pa se je ostro odražal od na pol odgrnjene žametne zavese v ozadiju, izza katere je bilo videti v smodnikov dim zavito bojno polje. Njegov sin je leta devetnajsto-osemnajst poveljeval bataljonir istega polka in na nasprotni steni, ravno nasproti oljnati sliki njegovega očeta, ki je bila iz dobe romantičnega veka, je visela njegova lastna fotografija, ki ga je predstavljala v uniformi majorja. Še tretja slika je visela v sobi: barvotisk iz revije »Illustration« v ozkem okvirju iz temnega lesa. Pod sliko je bil napis »Café de la Paix«, meni vsaj se je vedno zdelo, da veje iz te slike dihi onih razburljivih dni. Slika je predstavljala meglen jesenski popoldan kratko pred mrakom. V ospredju je bil viden kiosk nekega prodajalca časopisov, ob njem cestni hodnik, na katerem je valovila množica ljudstva, čisto v ozadiju pa znamenita kavarniška terasa, kjer so sedeli vojaki vseh zavezniških armad pri majhnih mizicah in pili vsak svojo čašico grenčice.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Metode za razdeljevanje dividend v rudniškem konzumu

Rudniški konzum razdeli letos 6 odst. dividend vsem odjemalcem. Toda s temi dividendami si rudarji ne bodo nič pomagali, ker se jih sili, da si morajo za dividende nabaviti isto tako v rudniškem konzumu manufakture, ki je po splošni sodbi draga, če že ne predraga. Kdor pa dolguje vsled krize na živilih, pa itak ne prejme nič, ker gredo dividende na račun starega dolga.

Tako delavskim gospodinjstvom ne bo nič pomagano, čeravno so se veselile na dividende celo leto.

Povdariti moramo, da je to akt izkoriščanja rudarjev, ako še mu vsiljuje samo gotove vrste blaga, ker je vsak, ki je kupoval življenjske potrebščine, plačal vse v gotovini. Trboveljski gospodje, ki to urejajo in odredjajo, so pa zopet pokazali kako razumejo socialno vprašanje. Delavce ni za to tu, da jemlje za svoj trdo prislužen denar blago, ki se ga je nakupilo in sedaj ne more spraviti drugače v promet. — Rudarski opazovalec.

KRANJ

Redni občni zbor SDSJ se bo vršil v nedeljo, dne 19. marca ob 9. uri v »Cankarjevem domu«. Dolžnost članov je, da se občnega zbora udeležijo.

Doktor prava napravil ključavničarski pomočniški izpit. Minuli teden je pred izpitno komisijo napravil ključavničarski pomočniški izpit z odličnim uspehom dr. Pesjak Joža, sin tukajšnjega ključavničarskega mojstra. Dr. Pesjak, ki je sedaj uradnik pri SUZOR-u v Zagrebu, je mnenja, da naj bi vsak uradnik imel en rokodelski poklic, ker je prepričan, da bi s tem vladali boljši odnosi med uradniki in fizičnimi delavci.

Oder »Vzajemnosti« vprizori v nedeljo, dne 19. marca v »Cankarjevem domu« burko v 3. dejanjih »Svet brez moških in žensk«. Začetek ob 20. uri. Vstopnina din 6, 5 in 4. Djaki in brezposelnosti din 2. Predprodaja vstopnic v petek, dne 17. in v soboto, dne 18. marca od 14. ure naprej v »Cankarjevem domu«.

JESENICE

Proračunska seja občinskega odbora se je vršila dne 3. t. m. Proračun znaša din 3 milijone 388.949 in je precej večji od lanskega. To povečanje je nastalo zlasti zaradi dograditve in nabave inventarja za novo mestno zavetišče, za kar je rezerviranih samo 1.000.000 din. Večina tega zneska bo krita iz proračunskega prihranka 1938-39, ker je bilo neplaniranih dohodkov od doklad mnogo. Doklada na neposredne davke bo znašala 30 odst. in bo za 14 odst. nižja od lanske. Del izpadka zaradi tega znižanja bo krit s povečano davčno osnovo, del pa z novo uvedeno davščino na uporabo koksa. Izpremenjena je bila uvoznina, klavnina in trošarina na uvožene mesne izdelke, ki je bila doslej nepravilna in so bili oni, ki so zaklano živino uvažali na boljšem od onih, ki so klali v domači klavnici. Zdaj je stvar tako izpremenjena, da bo prišla do veljave domača občinska klavnica, ki je postajala pasivna. Druge občinske davščine, takse in trošarine, kakor tudi pristojbine niso bile izpremenjene. O podrobnostih proračuna bomo še govorili.

Zastoj v tukajšnji ZSD. Slovenski fantje in moške, združeni v ZSD, so zadnje čase nekam vznemirjeni in razočarani. Pričakovali so z vso gotovostjo, da jih bo poroka ZSD z Jugoraso dvignila na tron, kamor jih zavedno jeseniško delavstvo noče dvigniti. Videli so že, kako bodo edino oni zvečičavni na Jesenicah, kako bodo samo oni mogli intervenirati v tovarni in kako se bodo vsi delavci samo nanje morali obračati, če bodo kaj hoteli imeti. Gospod Preželj iz Ljubljane je na zborovanju v Krekovem domu najvil celo točen datum, kdaj bo ZSD zasedla ljubljansko delavsko zbornico (na pustni torek je bilo določeno) — ali kakor bi udarila strela z jasnega neba: poroka se je razdrla, ženin se je v Beogradu potuhnil, nevesta pa je ostala sama, toda zaradi pohlepnosti omadeževana. In zdaj je šlo vse po gobe: a fantje, ki so si domišljali, kaj vse bodo počeli, so pa razočarani in se še sploh niso znašli. Tako je pač vedno, kadar si kdo domišlja, da bo kaj dobil z neba ali po sili, namesto po svoji moči in zaslugi.

Za čimprejšnjo pravilno notranjo ureditev naše države se je v posebni resoluciji izrekel občinski odbor jeseniški. Resolucija, ki je bila na predlog dr. Štepiharja soglasno sprejeta, se glasi: »Občinski odbor na Jesenicah, zbran na seji z dne 3. marca 1939, izraža svoje zadovoljstvo, da obeta sedanja vlada v najkrajšem času ustvariti pogoje za dobro vsem, tudi Slovincem ustrezno rešitev vprašanja notranje ureditve države in je prepričan, da bo sedanja vlada brez odlašanja tudi na področju Slovincije izvršila dela, ki bodo dokazala resnost obetov.« Okrajno načelstvo v Radovljici je bilo naproseno, da vsebino te soglasno sprejete resolucije naznani nadrejenim oblastvom in činiteljem.

Kako so plačani igralci velikega francoskega gledališča »Comédie Française«? Znamenito francosko državno gledališče »Comédie Française« ima 31 igralcev in igralke, ki predstavljajo takozvane prvovrstne moči. Na te igralce in igralke odpade 25 deležev, od katerega vsak se deli na 12 delov. En del znaša v l. 1939. 10.000 frankov. Novi igralci dobi samo 3 dvajstine, torej 30.000 frankov. Zvezdniki pa imajo po 120.000 frankov, potem 100 frankov dodatka za vsako predstavo in še razne ugodnosti, tako, da pridejo na 250.000 frankov letno.

LJUBLJANA

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« priredi v letošnji sezoni vrsto predavanj in to javnih kakor članskih. V petek dne 17. marca t. l. bo javno predavanje v veliki dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti točno ob 8. uri zvečer. Predaval bo znani predavatelj mestni zdravstveni svetnik dr. Franta Mis o temi iz zdravstva, ki bo zadivila vse navzoče. Da bomo v stanu javnosti pokazati svojo številčnost, prav iskreno vabimo svoje člane, kakor tudi člane vseh naših sorodnih, to je svobodnih strokovnih kakor združenih organizacij, da se predavanja zanesljivo in točno udeležijo ob napovedanem času. Prosimo obenem za dokaz naklonjenosti kulturnemu gibanju delavstva tudi s tem, da se zanesljivo predavanja udeležijo sami in privedejo še svoje znanke ali prijatelje s seboj. — Vstopnine ni.

MARIBOR

Točko je stalo, pa je zginilo brez sledu. Na Glavnem trgu so pred leti zgradili moderno podzemeljsko stranišče. Menda je stala tista zgradba samo din 200.000. Takrat se je povdarjalo, da je tako stranišče na Glavnem trgu nujno potrebno in da brez njega sploh ni mogoče biti. Lansko leto, ob priliki regulacije Glavnega trga, pa so tisto s tolikimi stroški zgrajeno javno stranišče podrl in zasuili ter tako zabrisali vsako sled za njim. — Človek se temu čudi. Poprej enkrat je bila zgradba stranišča neobhodno potrebna, sedaj pa se ga je odstranilo brez vsakega nadomestila. Res je, da se je živilski trg preselil v 3. okraj, toda s tem še ni rečeno, da bi na tak prometni točki kot je Glavni trg, taka naprava ne bila potrebna. V vseh večjih mestih jih poznajo.

Zopet hrvatski zidarji. Med stavbinci vlada veliko razburjenje, ker je neka stavbena tvrdka v Mariboru dobila kar začetkom pomladi naenkrat nič manj kot 50 Hrvatov za stavbena dela, ki naj tlačijo mezde stavbincev-domačinov, katerih mrgoli po mestu in okolici brezposelnih. Naši stavbinci sicer nimajo ničesar proti hrvatskim revežem, toda dokler je tukaj toliko brezposelnih, ki so na koncu svojih sredstev, ne moremo trpeti, da bi se izrabljalo ravno takšne reveže za to, da zavedno domače delavstvo ne pride niti do skromnega kruha. Baje pa je na potu že nova ekspedicija delavcev s Hrvatskega za isto mariborsko stavbeno tvrdko. Doslej smo mislili, da je to privilegij opekarne Derwuschek, da dela skoraj izključno s temi hrvaškimi reveži, a že par let delajo v tem oziru Derwuschku konkurenco tudi mestni stavbeniki.

Humoristični večer priredi »Vzajemnost« v sredo, dne 15. t. m. v dvorani Delavske zbornice. Sodelujeta sod. svet. dr. V. Trayner in B. Podkrajšek.

»Vzajemnost« vabi članstvo za v petek, dne 17. marca ob 20. uri na redni letni občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo odbora; 2. volitev novega odbora; 3. razno. Dolžnost vseh članov je, da se tega občnega zbora zanesljivo udeležijo. — Odbor.

STUDENCI PRI MARIBORU

OBČINSKI PRORAČUN

Je bil sprejet soglasno. Izdatki znašajo 566.000 din in toliko tudi dohodki. Odbor je znižal doklade od 65 odst. na 59 odst., ne da bi znižal posamezne postavke proračuna. Socialne dativne ostanke neokrajne, prav tako ubožni sklad, ki mora skrbeti danes za 45 oseb. Trošarine in takse se niso povišale. Davčni zadržki so zelo veliki, vendar ni sredstev, ne poti, da bi se pospešilo vplačilo zaostankov, ki presegajo din 100.000. Prvič po dolgem času opozicija ni vložila ugovora proti proračunu. Želimo le, da pride do zidave nove ubožne hiše, ki je bila že sklenjena.

Ljudska univerza. V četrtek, dne 16. marca ob 19. uri predava g. Jože Lampret o »Gospodarstvu Slovenije«. Sledijo novice v besedi in sliki. Vstopnine ni.

Občinska uprava odda dveletno deklico, ki je brez staršev, za svojo.

Stojnice na Jožefovo smejo po uredbi sreskega cestnega odbora stati le izven banovinske ceste Maribor—Studenci. Ker je občina Studenci pridobila velik prostor pri cerkvi, bo mogoče spraviti vse prodajalce na novo trzišče.

Nad 1100 kolesarjev je v Studencih, tako da ima skoraj vsak peti občan kolo. Število koles se od leta do leta večja.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Nuševec narodni poslanec na odru pobreške »Vzajemnosti«. V nedeljo, dne 12. marca zv. je pobreška »Vzajemnost« nastopila v dvorani Sokolskega doma z Nušičevo komedijo »Narodni poslanec«. Ta igra je bila sicer pisana v predvojni Srbiji, ni pa do danes prav nič izgubila na svoji aktualnosti. Preseneča nas kvečjemu konec — zmagaja namreč opozicijski kandidat — sicer se pa vse življenje pred in ob volitvah odigrava na odru na način, ki nam je precej domač. Aktualnost igre je dala vsem sodelujočim viden polet tako, da je igra v celoti dobro uspešna. Pobreški »Vzajemnosti« moramo k temu uspehu le čestitati, posebno še zaradi tega, ker je glavno delo na uprizoritvi ležalo — s par izjemami — na ramenih mladine. Številna publika ni štedila z aplavzom in je bila vidno zadovoljna. Posebno je treba pozdraviti navzočnost sokolske mladine, ki je bila v častnem številu zastopana in ki je s tem dokazala, da zna ceniti izobraževalni pomen delavske prireditve na severni meji. Želimo še več takih prireditev in pa v bodoče — več točnosti! Družnost!

nesljivo predavanja udeležijo sami in privedejo še svoje znanke ali prijatelje s seboj. — Vstopnine ni.

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v Ljubljani bo imelo odslej vsak torek in četrtek od 6. do 7. ure zvečer (razen praznikov) uradno službo v društvenih prostorih v Delavski zbornici. Društveni funkcionarji bodo ta dneva dajali članom in prijateljem vsa pojasnila tako glede društvenih stvari kakor tudi glede glasila »Vzajemne Svobode«, da se s tem poživijo društveno življenje. Sodrugi člani in sodružice članice prav vljudno vabimo, da poiščejo te dni tam svoje informacije, oziroma nas podpirajo s svojimi nasveti in predlogi.

Mariborski Nemci se organizirajo. Avala poroča: Nemci v Mariboru so si ustanovili svoje podporno društvo, čigar vodja je konzul Enz. Razen tega snujejo Nemci tudi svojo gospodarsko zvezo, ki bi naj delovala na vsem Spodnjem Štajerskem.

Igra'ec, ki ni znal vloge in premalo glasen šepetalec. Obiskovalec mariborskega gledališča nam piše, da je prisostvoval vprizoritvi Cankarjevih »Hlapcev« ljubljanskega gledališkega osebja. Vprizoritev je bila gotovo na višku, zameriti je samo to, da nek igralec ni znal docela svoje vloge, ker je izpustil ta-le najmarkantnejši stavek: »Narod si bo pisal svojo sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar.« Najbrž je tudi šepetalec bil premalo glasen, da bi ga bil igralec dobro razumel. — Cankar gotovo ni napisal gornjih besed zato, da bi jih pri vprizoritvi izpustili kot nekaj popolnoma postranskega in brez pomena. —

Kaj vse ljudje izgube in najdejo? Policijsko predstojništvo javlja, da je bilo v mesecu februarju 1939 najdeno in je lastnikom na razpolago: 1 kovčeg s papirnatiimi skodelicami; 1 piščanec; 1 zlat. poročni prstan; 1 škatljica z risalnim orodjem; 1 aktovka s šalom in steklenico; 1 red Jugoslovanske krone; 1 skarje; 1 verižica; 1 pes »Doğa«; 1 ročna žagica; 1 par sivih rokavic; 3 zneski.

Na 1 leto in 1 mesec strogega zapora je bila obsojena 53 letna babica F. I. iz Poljčan, ki je proti nagradi 400 din odpravila telesni plod služkinji Kristini Lipoglav, ki je pa dva dni za tem umrla. Istočasno je bil obsojen na tri mesece strogega zapora pogojno za dobo treh let mesarski mojster Anton Povhe iz Slovenskih Konjic, ki je imel ljubavno razmerje z umrlo Lipoglavovo.

Bajagič aretiran. Celiska policija je aretirala bivšega orožniškega kaplarja Milana Bajagiča, ki je pred kratkim ustrelil orožnika Jakobovića iz Konjic. Po aretaciji so Bajagiča prepeljali v konjiške sodne zapore.

Mariborsko gledališče. Sreda, ob 20. uri: »Kralj Edip«. Prireditve drž. klasične gimnazije. Četrtek, ob 20. uri: »Pygmalione«. Red C. — Mariborska opera pridno študira Millöckerjevo komično opero »Dijak prosjak«.

LAŠKO

Nakup graščine. Laško graščino, ki je bila zgrajena l. 1775., bi rad sedanji lastnik grof Vetter von der Lilie iz Prage prodal radi težkih razmer, kakor sam izjavlja; najraje naš občini, da bi se tako ohranil spomin na njegovo rodbino v Laškem. Pred nekaj leti je bila ponudena občini za din 1.900.000; sedaj jo ponuja za sam 600.000 dinarjev, a naši gospodje nimajo za nakup nikakega razumevanja. Poslopje je ogromno, saj se v njem nahajajo uradi okr. načelstva, okrajnega sodišča, davčne uprave, zemljiške knjige, okrajne pošilnice, zapori, trgovska skladišča, obrtni lokali in še mnogo uradniških stanovanj, kar donaša letno bajno najemnino, ki pa gre žal preko naših mej namesto, da bi ta denar ostal pri nas. Če bi naša občinska uprava kupila to poslopje, bi že z visoko najemnino v nekaj letih odplačala dolg, saj mora vsako leto prispevati po pogodbi z državo samo za vzdrževanje okr. načelstva skoro din 16.000, za vse ostale urade pa din 11.000, na drugi strani pa moramo opozoriti javnost, da izda občinska uprava letno za stanarino svojim občinskim uslužbencem in šolskemu nadzorniku, ki bivajo v privatnih hišah, din 14.000, skupno torej din 41.000. Po nakupu bi občinska uprava lahko izvršila v zadnjem traktu nadzidave, kamor bi lahko namestila vse ostale urade našega mesta: finančno kontrolo, orožništvo, cestni odbor, pošto in občinski urad s stanovanji občinskih nameščencev vred. Tako bi se v Laškem znatno omilila težka stanovanjska kriza, ker je mnogo hiš zasedenih po uradih. Občinska uprava bi imela po nekaj letih odplačala ogromne dohodke, na račun katerih bi mogla izvršiti še kaka nova javna dela, ali pa primerno znižati razne takse, trošarine in doklade. Ker je nakupna cena sedaj že zelo nizka, se lahko zgodi, da bo kupil graščino kak privatnik, ki bo morda kasneje še izigral našo občinsko upravo, pa tedaj bo že prepozno.

RUŠE

Društveno življenje je pri nas še precej razgibano. V soboto, dne 11. marca je bil občni zbor podružnice Splošne strokovne zveze Jugoslavije. Isti dan je bil tudi občni zbor SPD. Z združenimi močmi in ter deklinski krožek so priredili gledališko igro »Križ in sovjetska zvezda«. Obisk s strani otrok je bil zadovoljiv, le onih, katerim je bila ta igra namenjena, to je delavstva ni bilo. Režiral je g. Kaplan.

CELJE

Vzemimo si jih za vzgled naše sosed! V št. 9 »Delavske Politike« sem čital razveseljiv članek »Uspešno zaključeno mezdno gibanje v šamotni tovarni v Storah«. Sodrugi v naši najbližji sosesčini zaznamujejo take uspehe, mi delavci v Celju, ki ne mislimo na ničesar, pa živimo od danes do jutri. Nam ni mar kaj bo prinesla bodočnost. Lahko bi razveselili naše sodruge v Sloveniji s kakšnim uspehom. Res nas je precej zavednih in zvestih organizacij, ali premalo za doseg uspehov. Lani smo trikrat vložili zahteve radi draginskih doklad, toda podjetnik je šel preko naših zahtev, ker je videl, da smo mali. Če bomo hoteli letos kaj doseči, bomo že morali biti vsi organizirani, da se bomo borili ramo ob ramo za naš obstoj, če pa bomo spali spanje pravičnega, pa bo ostalo vse pri starem. Mi smo zato tu, da delamo ali brez odločnih borcev je nemogoče. V naših svobodnih organizacijah je mesto za vsakega pošteno mislečega in borbenege sodruga. V Celju še ni nobena nasprotna organizacija ničesar priborila delavcem. Naše strokovne organizacije pa že imajo kaj za pokazat. V naši bližnji tovarni je približno 800 delavcev, toda oni so tihi, da jih niti slišati ni. Več let že ne poznajo nobenega mezdnege gibanja, so pač zadovoljni s tem, kar pade od mize inozemskega podjetnika. Kaj ne? Na plan delavci in delavke! Brez organizacije ni uspehov.

Širša seja K. M. O. se bo vršila danes v četrtek 16. marca ob 20. uri v Delavski zbornici. Odborniki in zaupniki vsi in točno!

Seja »Vzajemnosti« se bo vršila danes v četrtek takoj po končani seji K. M. O. Sklepalo se bo samo o prireditvi dramskega odseka, ki bo v nedeljo, dne 19. t. m.

»Vzajemnost« bo uprizorila v nedeljo, dne 19. marca ob 20. uri (8. zvečer) v »Narodnem domu« dramo iz svetovne vojne v 4 dejanjih, 6 slikah »A njega ni... Vabimo prijatelje »Vzajemnosti«, da si ogledajo to pretresljivo in globoko odersko delo, ki pokaže bol in trpljenje ljudstva v času vojne vihr. Drama je za današnji čas tako pomembna in realistična, da ne sme manjkati noben zaveden delavec in delavka.

PTUJ

Proračun in modernizacija mesta

O tem smo mnogo čitali v meščanskih listih, zato prinašamo tudi nekaj, kar bi utegnili zanimati delavsko javnost.

Na zadnji proračunski seji smo slišali, da znaša proračun nekaj nad 3 milijone dinarjev in je le nekoliko višji od lanskega. Sestavljen je v znamenju skrajne štednje in je izraz bede našega mesta, kakor je to že lani povdaril m. s. B.

Predsednik je poročal o raznih intervencijah, o preložitvi banovinske ceste Vičava—Vurberk, o zgradbi mostu za katerega se delajo načrti. Svoječasno pa je že m. s. dr. V. kot banovinski svetnik dal zagotovilo, da bo občina dobila več milijonov kredita od banovine v to svrhu.

Banovina je nakazala iz banovinskega bednostnega fonda znesek din 10.000.— za brezposelne.

Koliko je pa letos predvideno v proračunu za brezposelne, nismo čuli.

Sklenjena je ugodna rešitev sanacije mestne hranilnice, t. j. ostanka vojnega posojila, ki znaša nekaj nad 2 milijona. To se bo izplačalo v 20 letih po znižanih obrestih. Najelo se bo tudi posojilo v znesku din 400.000 za zgradbo novega otroškega vrta, sedanji se bo uporabil za javno kunjo in hiralnico. M. s. V. je predlagal, da bi se v novi zgradbi namestilo zavetišče in šolsko polikliniko. Nikdo pa se ni našel, ki bi ob tej priliki vprašal, kaj je z »Zdravstvenim domom« in polmilijonskim posojilom od borze dela, ki je bilo že predlanskim letom zagotovljeno.

200.000 din se bo najelo za parni kotel v mestnem kopališču in modernizaciji kopališča. Din 20.000 je predvideno za »vinski muzej«. O ublažitvi stanovanjske bede ni bilo govora; tudi ni nikdo izrazil začudenja nad zapostavitvijo Ptujja, ki nikakor ne more priti do denarja za prepotrebni vodovod in kanalizacijo. Tudi za popravilo odnosno tlakovanje dovodne ceste ni denarja. Cestni odbor samo »modernizira« ali po domače krpa, ne zmore pa denarja za kocke. Tlakovanje bi ne bilo tako drago in cesta bi bila v redu, kar je spričo tako velikega prometa potrebno.

Razen taks in mestnih davščin, ki ostanejo v glavnem neizpremenjene, se bo pobirala, kakor letos, 50 odst. občinska doklada na državne davke.

Edina kritika je bila želja m. s. F. po znižanju najemnine v mestnih hišah. Proračun je bil na to soglasno sprejet.

Ker pa bo v četrtek, dne 16. t. m. spet javna seja, smo radovedni, kaj bomo takrat izvedeli.

—ae—

ZAGORJE OB SAVI

Meščanska šola. V nedeljo, dne 19. t. m. se bo vršil občni zbor društva »Šola in dom«. Na tem občnem zboru, katerega upamo, da se bo udeležil tudi predsednik prosvetne oblasti in občine Zagorje, naj bi iznesli člani-stariši vse svoje pritožbe in želje. Kritika, ki se večkrat čuje, naj tu dobi svoj odmev. Predvsem je želeli, da se napravijo odločni sklepi za gradnjo nove meščanske šole in pa nastavitve dovolj velikega števila učnih moči.

Podružnica I. Delavskega kolesarskega društva priredi v nedeljo, dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom v gostilni g. Hočevarja v Zagorju. Kolesarji, pridite vsi! Odbor.

All si že poravnal naročnino? Ali ti še ne, izpolni svoje dolžnost

Škandal z znamkami v korist slepih deklet

in pobiranjem podpor za klub obolelih častnikov v Beogradu. Sleparki so zaslužili milijone.

V Beogradu imajo društvo za oskrbo slepih deklet. To društvo prejema javno podporo, razen tega pa tudi zbira po vsej državi. Zbirke vrši zlasti z razprodajo znamk ozir. kolek, ki se lepijo na pisma. Te znamke so razpečavali tudi po Sloveniji in so jih na debelo pošiljali zlasti podjetjem.

Sedaj je policija razkrila, da se za to akcijo krije navadna sleparija na račun slepih deklet. Vranglovec Nikola Vinogradov je dobesedno tržil s temi znamkami. Pri tem mu je pomagala podpredsednica društva Rojka Andrejevičeva. Ona je dobivala po 12 odstotkov od kosmatih dohodkov, Vinogradov pa kakšnih 50 do 60 odstotkov. Preiskava je namreč ugotovila, da je Andrejevičeva dobila

doselej din 125.000, slepa dekleta din 260.000, Vinogradov pa je dvignil samo v poštni hranilnici 1.200.000 din v teku enega samega leta.

Drugi tak slučaj, ki so ga odkrili skoro istočasno se pa tiče »Kluba oficirjev-invalidov«. Za ta klub je pobiral vranglovec Šojhet in njegovi agenti. Agenti so si pridržali od nabranih prispevkov po 40 odst., Šojhet najmanj toliko tudi, koliko je ostalo klubu oficirjev-invalidov si pa vsak lahko sam izračuna. Žrtev Šojheta je postal celo predsednik francoskega parlamenta Herriot, ki mu je izročil 10.000 frankov.

Sleparki so zaprli. Treba bo korenitega čiščenja, da se tako zlorabljanje javne dobrodelnosti prepreči za bodočnost.

Koliko časa naj ponesrečeni delavec čaka na rento

Kričeče razmere pri delavskem zavarovanju.

M. F. Stavbinski delavec iz neke vasi blizu Maribora se je 3. decembra 1935 ponesrečil pri gradnji Magdalenske šole v Mariboru. — Padel je štiri metre globoko, natovoren z vrečo (50 kg) cementa. Od tedaj je za vsako delo nesposoben. Bil je pravilno zavarovan pri OUZD v Ljubljani.

Od nezdge so pretekla sedaj že več kakor 3 leta, vendar zavarovani ponesrečenec ni prejel od ustanov bolniš. zavarovanja do pred kratkim nikakega odloka o priznanju nezdgodne rente, še manj seveda kak denar, dasi je bila nezdga prijavljena in je še sam neštokrat interveniral osebno potom svojih starišev, strokovne organizacije in delavske zbornice, pa so ostale vse intervencije do danes brez uspeha. Sodišče delavskega zavarovanja je radi tega zavračevanja izdalo Osrednjemu uradu v Zagrebu nalog, da izda odlok o nezdgodni renti najkasneje do 31. julija 1938, vendar SUZOR ni izdal nobenega naloga in sploh ne odgovarja na priporočene dopise zavarovanca, njegovega zastopnika, »Delavske zbornice«.

OUZD v Ljubljani in Sodišče delavskega zavarovanja.

M. si je končno najel zastopnika, ki je začetkom tega leta sodišču delavskega zavarovanja v Ljubljani predlagal v skladu s § 107 Zakona o zavarovanju delavcev, da ono samo odredi rento na podlagi podatkov, ki jih mora dostaviti OUZD. Obenem se je zastopnik obrnil na Delavsko zbornico v Ljubljani s prošnjo, da to njegovo vlogo pri sodišču Del. zavarovanja podpre, kar je Delavska zbornica radevolje storila in ga z dopisom z dne 21. januarja 1939 tudi obvestila o rezultatu njene intervencije. Dopis se glasi: »Iz izkušenj, katere imamo, moremo potrditi, da ne respektira SUZOR sklepov sodišča. Sodišče samo bi imelo v smislu § 107 Zak. o zavarovanju delavcev možnost, da bi samo odločalo meritorno o vprašanju nezdgodne rente. Tudi pri sodišču smo v tem smislu intervenirali, toda brez uspeha, ker se sodišče boji dela, ki bi s tem nastalo. Mogoče bi bil dosežen zadovoljiv uspeh, če bi se za tako stvar zavzela javnost. H. A.

Obvestilo in poziv članom humanitarnih ustanov

Vse člane humanitarnih ustanov obveščamo, da je g. minister za trgovino in industrijo podaljšal rok za vlaganje prošelj in prijav za 6 mesecev, t. j. do 6. septembra 1939. (»Službeni list« od 8. marca 1939.) Do takrat bo napravilo ministrstvo za trgovino in industrijo za stanovske humanitarne ustanove nov pravilnik. V času od 4. do 7. marca se je mudila v Beogradu deputacija 5 zastopnikov raznih humanitarnih ustanov. Predložila je na merodajnem mestu svoje predloge, katere je na treh konferencah zagovarjala in pojasnjevala uradnikom v ministrstvu za trg. in industrijo. Za dodatno poročilo temu ministrstvu rabi akcijski odbor še nekaj statističnih podatkov. Akcijski odbor pozna le nekaj naslovov humanitarnih ustanov, prepričan pa je, da se v dravski banovini bavi s podpornim delom še mnogo društev, zadrug, pomožnih blagajn, skladov itd., katerih imen, bivališč in sistema njihovega dela še ne pozna. Zato prosí vse odbore, da mu do 31. marca 1939

sporoče naslove njihovih ustanov, na kar jim pošlje posebno tiskovino v izpolnitev. Podatke se bo vporabljalo izključno le v obrambo članskih pravic v podpornem delu naših humanitarnih ustanov.

Za akcijski odbor: Učiteljska samopomoč v Ljubljani, Frančiškanska 6-I.

Ob zaključku semestra na srednjih šolah je padlo 45 odstotkov dijakov in dijakinj. Izgleda, da se muči z učenjem mladina, ki ji učenje ne gre. Krivda? Nerazumevanje profesorjev? Mnogo več je kriv sport in tisoč drugih stvari, ki mladino odvrtaajo od učenja in tudi od spoznanja, da v življenju le tisti nekaj pomeni, ki se ne straši dela in truda, da doseže kar si je bil postavil za svoj cilj. Mladina, ki omaga že pri učenju, odpove največkrat tudi v življenju.

Narodno gledališče v Mariboru

Bernard Shaw: Pygmalion.

Angleški pisatelj Shaw, največji dramatik naših dni in »najduhovitejši mož Evrope«, čigar »Hudičev učenec« je žel ob pričetku sezone tako velik uspeh, je šel zdaj preko mariborskega odra še s Pygmalionom, ki je zanimiv in nekoliko lažji primer njegove umetnosti. Kakor je starogrški Pygmalion oživil slonokoščeni kip device, tako hoče jezikoslovec prof. Higgins za stavo in šalo revnega dekleta s ceste preobraziti v damo. Vse to pripoveduje Shaw deloma v vsakdanjih in nebrzihih podobah, deloma v ostrih izbruhih. — Delo je oblikovno sicer razmeroma preprosto, a sloni na precejšnjih nasprotjih in je zato za dobre igravce dovolj hvalježno. V režiji g. VI. Skrbinska je delo prevsem uspelo, kajti režiser je notranjo zgradbo igre skrbno razbistril in z mnogimi režijskimi potankostmi v igri in scenarii približal Shawa našemu občinstvu. Njegov Higgins je bil krepka, zanimiva in duhovita odrska podoba. Eliza Doolittle g. Rasbergerjeve je bila prepričevalna in življenjska v vseh razvojnih stopnjah od robatega počestnega dekleta do navidez ugledne gospodične. Modrost in preudarnost Higginsove matere je lepo podčrtala g. Kraljeva, v gladki, nevsljivi obliki je bil izdelan Pickering g. Rasbergerja. Zanimiv tip, boljši v svoji preobrazbi nego v začetni stopnji, je bil Elizin oče g. P. Kovič. Tudi vsi drugi igralski liki so bili ubrani in skladni, tako gospodinja g. Zakrajškove, salonski tipi g. Gorinskove in Savinove, g. Verdonika in drugi. — Ob tej priliki naj še omenim, da bi bilo prav zanimivo, videti na našem odru katero izmed onih treh Shawovih del, ki se bavijo s Slovani, zlasti njegovo komedijo »Vojna in junak« (Arms and the Man), ki se dotika vprašanja balkanskih Slovanov, Bolgarov in Srbov. — S.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000 — in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000 — plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Slike za legitimacije in poslovne knjižice od din 10 — naprej

Foto Japelj

Maribor, Gosposka 28 (Knjigarna Scheidbach)

Kdaj sme policija vršiti hišno preiskavo in odrediti pripor

Rešenje okrožnega sodišča v Celju

Okrožno sodišče v Celju je vsled pritožbe dr. K. D., K. F., G. F. in K. V. zoper razsodbo predstojništva mestne policije v Celju za izvršitev preiskave stanovanja in osebe in na ukrep pripora, po zaslišanju državnega tožilca v seji rešilo:

Pritožbi se ugodi in se razveljavi odredbi Predstojništva mestne policije v Celju, s katero se je odredila pri pritožiteljih preiskava stanovanja in osebe in se je proti njim ukrenil pripor.

Odreja se, da se vrnejo pritožiteljem zaplenjeni predmeti, kolikor niso prizadeti po zabrani, izrečeni po državnem tožilstvu.

Razlogi

Pritožitelji se pritožujejo proti odredbi Predstojništva mestne policije v Celju, s katero se je odredila pri njih preiskava stanovanja in osebe, in proti naredbi, po kateri so bili pridržani v priporu.

Po § 156 k. p. se sme hišna preiskava odrediti in izvršiti samo tedaj, če je dosti osnov, da biva tam storilec ali da so tam predmeti, ki utegnejo biti važni, ali da se tam razkrijejo sledovi kakšnega kaznivga dejanja.

Tudi brez te omejitve se sme vselej ukreniti preiskava onih prostorov, kjer se je storilo kakšno zločinstvo in v katere se je obdolženec zbog pregona skril ali je bil tam prijet, kakor tudi v javnih prostorih, zlasti v gostilnah.

Po § 137. k. p. je pri onem, glede katerega je verjetno, da ima predmete važne za preiskavo, ali ki je sumljiv kakšnega zločinstva, ali ki je oblastvu znan po slabem vedenju, dopustno preiskati osebo in obleko zaradi tega, da se najdejo predmeti, ki so važni za preiskavo.

Pred preiskavo pa je zaslišati po § 138 k. p. osebo, pri kateri ali na kateri je izvršiti preiskavo, ter jo pozvati, da prostovoljno izda osebo ali predmete, ki se iščejo.

To se pa ni zgodilo, temveč je Prestojništvo mestne policije v Celju brez predhodnega zaslišanja in, ne da bi pritožiteljem tudi priobčilo, kakega dejanja so osumljeni, izvršilo preiskavo stanovanja in osebe.

Kakor je iz pritožb posneti, niso bili pritožitelji osumljeni zločinstva. Iz spisa pa tudi sledi, da ni bilo nevarnosti za odlaganje preiskave stanovanja in osebe, v katerem primeru

sme odrediti in izvršiti preiskavo tudi policijsko oblastvo (§ 139, odst. III. k. p.). Letaki, ki jih je iskala oblast, so bili že zdavnaj razširjeni in tudi že v njeni posesti. Ker so tedaj bili predmeti, ki so bili morda važni za preiskavo, že v posesti policijske oblasti, pač ni bilo več nobenega povoda, odrediti osebno in hišno preiskavo, zlasti ko ni šlo za primer iz § 136 II. k. p., kakor to določa § 139 IV. k. p. in je celo državni tožilec na ovadbo dr. R. V. odvetnika v Celju, odklonil uvedbo kazenskega postopanja. Zato Predstojništvo mestne policije ni pravilno ravnalo, da je navzlic odklonitvi uvedbe kazenskega postopanja nadaljevalo postopanje zoper pritožitelje, ki so jih prizadeti zasledovali le še zaradi prestopka zoper čast po čl. 54 zakona o tisku, ki pa je zasebni delikt.

Proti pritožiteljem se je bil ukrenil tudi pripor.

Za ta ukrep pa ni bilo razlogov iz odst. II. § 113. k. p., odnosno iz 380 k. p., ker je državni tožilec odklonil uvedbo kazenskega postopanja in so prizadeti zoper pritožitelje predlagali le uvedbo kazenskega postopanja zaradi prestopka zoper čast po čl. 54 zakona o tisku.

Predstojništvo mestne policije je pritožiteljem tudi zaplenilo razne zapiske, brošure in knjige. K. F. celo tudi razmnoževalni aparat. Ker je o njih, izvzemši one, glede katerih je bila že izrečena zabrana, po zaslišanju pritožitelja smatrati, da niso v zvezi s kakim kaznivim dejanjem, tudi v tem oziru ni pravilno ravnalo Predstojništvo mestne policije, ko jih je zaplenilo. Zato je bilo glede teh predmetov izreči, da jih je vrniti pritožiteljem.

Kar se tiče zahteve, da se razveljavi postopek in zlasti zapisniki o njih zaslišanju, ta zahteva v zakonu ni utemeljena in tudi ni umestna, ker ne gre za odobritev dokazil v smislu § 93 III. k. p.

Okrožno sodišče v Celju.

odd. V., dne 18. februarja 1939.

Dr. Vidovič.

Indijski kongres, ki je te dni zaključil zasedanje, se je izrekel solidarnim z zahtevami Gandhija in ostro obsodil angleško politiko, ki je omogočila fašistične uspehe v Evropi.

Delavski pravni svetovalec

Odpoved stanovanja (Pobrezje)

Četudi stanovanje vsak mesec redno plačujete, Vam lahko hišni lastnik brez vzroka vsak hip odpove stanovanje v smislu dogovorjenega odpovednega roka, kakor je bil naveden v najemni pogodbi. Če te odpovedi ne vzamete na znanje, Vam mora lastnik odpovedati stanovanje sodno. V Mariboru in okolici je običaj, da se stanovanja plačujejo in odpovedujejo mesečno in morate torej dobiti odpoved vsaj pred prvim za prihodnjega prvega v mesecu.

Nezdga v tovarni (Kočevje)

Vprašanje: Pri delu v tovarni sem padel v bazen, napolnjen s klorom. Do nezdge je prišlo zato, ker podjetje ni dovolj poskrbelo za varnostne naprave. Postal sem zaradi nezdge za delo nezmožen in sem prošil za rento, vendar je to moje zahtevo OUZD odklonil. Ali lahko zahtevam kako odškodnino od delodajalca, ko je sedaj tudi sodišče delavskega zavarovanja potrdilo odklonilno odločbo OUZD.

Odgovor: Ako je OUZD odnosno sodišče delavskega zavarovanja odklonilo Vašo zahtevo na rento zaradi tega, ker je ugotovilo, da ne gre za obratno nezdgo v smislu zakona o zavarovanju delavcev, lahko tožite za odškodnino delodajalca, če je do nezdge prišlo zato, ker le-ta ni poskrbel za zadostne varnostne naprave. Če pa je sodišče delavskega zavarovanja ugotovilo, da sicer gre za obratno nezdgo, pa je zavrnilo Vašo zahtevo iz kakih drugih razlogov, morete zahtevati odškodnino od delodajalca le, ako je bil ta zaradi dogodka kazensko obsojen, v nasprotnem primeru ga za odškodnino ne morete tožiti. Sicer pa imate proti sodbi sodišča delavskega zavarovanja še možnost pritožbe na vrhovno sodišče delavskega zavarovanja v Zagrebu.

Odstop dolga (Radvanje)

Vprašanje: Neki ženski dolgujem din 1600, za katere sva se pogodila, da ji bom odplačeval po din 100 mesečno in to brez obresti. — Ta ženska se je sedaj poročila in hoče nien mož odstopiti moj dolg za svoj dolg nekemu odvetniku v Ptuj, ki zahteva od mene takojšnje plačilo z obrestmi vred.

Odgovor: Vsakdo lahko svojo terjatev odstopi drugemu in jo sme potem tisti v svojem imenu iztirjati od dolžnika. Toda nihče ne more odstopiti več pravic, kot jih ima sam. Zato je mogel tudi mož Vaše upnice odstopiti le tiste pravice odvetniku, ki jih je imela ta upnica proti Vam, to je pravico zahtevati od Vas po din 100 mesečno brez obresti.

Ločitev zakona (Teharje)

Vprašanje: Mačeha zelo grdo ravna z nami otroci in je celo grozila, da nas bo kar s sekuro, in je mlajšega brata že udarila z nožem, zmerja nas, da smo leni in grozi, da nam bo gorje po smrti očeta. Ali bi lahko zahtevali mi ločitev zakona naprave mačehi, ker oče privoli v ločitev?

Odgovor: Ločitev zakona lahko zahtevajo samo zakonci eden proti drugemu, ne pa otroci. Vi lahko kvečjemu mačeho tožite radi žaljenja časti ali jo ovadite državnemu tožilstvu radi nevarne grožnje. Tožbo na ločitev zakona more vložiti samo oče.

Poravnava za alimentacijo (Rajhenburg)

Če je varuhinja oziroma varuh nezakonkega otroka zadovoljen, da plačate mesto mesečne preživnine din 100 za otroka enkratno odpravnino po din 5000.—, idite z nezakonsko materjo in varuhom otroka k varstvenemu sodišču in prosite, da to poravnavo sodišče odobri. Ako bo sodišče to odpravnino odobrilo, je poravnava veljavna in Vas potem mati ne bo mogla več tirjati.

Odpravnina (Jelovec)

Vprašanje: Pred leti sem se ponesrečil in dobivam od OUZD stalno rento. Rad bi dobil sedaj odpravnino. Kam naj se v to svrhu obrnem in koliko bi odpravnina znašala?

Odgovor: Odpravnino lahko dobite, ako renta ne znaša več kot 20 odst. Prošnjo je treba vložiti na Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Višina odpravnine pa je odvisna od tega, koliko časa ste bili zavarovani, koliko ste zaslužili in koliko znaša Vaša renta. O tem se lahko podrobno informirate pri ekspozituri OUZD.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inzerentih

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpenin-krema je nenadkriljiva
Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporoča se
SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I. I. I. I.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324